

מנחם כ"ץ

תלמוד ירושלמי

מסכת קידושין

מהדורה וביאור קצר

נספח

מכון שכטר למדעי היהדות

יד יצחק בן-צבי • ירושלים

הספר ראה אור בסיוע:
הקרן הלאומית למדע
אגודת פרידברג לכתב היד היהודי (FJMS)
קרן הזיכרון לתרבות יהודית
האוניברסיטה הפתוחה – רשות המחקר

פרסום זה של
"הספריה על שם מאיר ותרצה גולדשטיין שנספו בשואה"
שליד מכון שכטר למדעי היהדות
מוקדש על ידי
הרב ברוך גרשון גולדשטיין
"אוד מוצל מאש"

לזכר עולם

של הקדושים והטהורים שנספו בשואה
אבי מורי ר' ישראל מאיר בן ר' שמואל אלטער ואסתר טובה דבורה
אמי מורתי תרצה ביילע בת ר' חיים ומלכה
אחותי היקרה רחל בת ר' ישראל מאיר ותרצה ביילע
אחי היקר שמואל אלטער בן ר' ישראל מאיר ותרצה ביילע

גולדשטיין

הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו
תהינה נשמותיהם צרורות בצרור החיים

עורך לשון: יהושע גרינברג
עורכת-מרכזת: שלומית משולם
סדר ועימוד: חנוך ולדנברג

© כל הזכויות שמורות - ירושלים תשע"ו (2016)
מסת"ב 1-391-217-965-978

המובאות בספרות הרבנית

484	פרק א - האישה נקנית
562	פרק ב - האיש מקדש
575	פרק ג - האומר לחבירו
605	פרק ד - עשרה יוחסין

פרק ב · האי ש מקדש

הלכה א, סב ע"א

סוגיא 1 · מנין ששלוחו של אדם כמותו?

¹⁰ **אור זרוע**, שו"ת, תשסד א, קיג ע"ד (א, עמ' תרפ):

וכבר שאלתי ממורי ה"ר שמחה בדבר זה והודה לדברי והוסיף להביא ראיה מירושלמי פ"ב דקידושין דא"ר זעירא א"ר אלעזר: אדם שוחט פסחו של חברו שלא מדעתו ואינו מפריש שלא מדעתו.

אור זרוע, הלכות פסחים רכד, ב, נד ע"ג (ב, עמ' רצא):

והכי אמרינן בירושלמי בפ"ב דקידושין: אמר ר' זעירא א"ר אלעזר, אדם שוחט פסחו של חברו שלא מדעתו ואינו מפריש שלא מדעתו.

הלכה א, סב ע"א

סוגיא 2 · השליח עולה משם עד?

¹⁴⁻¹¹ **חיבור לא ידוע מגניזת אירופה** שיתפרסם ע"י שמחה עמנואל (מגנזי אירופה ב):

[ולעניין] השא' בית שמי אומ' אין השליח [ועולה משום עד ובית הילל או' השליח] עולה משום עד, שילח שנים על [דעתון דבי שמי] [שליח ו]עד ועל [דעתון] דבית [הילל] שניהם [שלו] חין ושניהם עדים. שילח שלשה [על] דעתון דבית שמי שליח ושני עדים ועל דעתון דבית [הילל] [שלו] ששתן [שלו] חין ושניהם עדים.

¹⁶⁻¹⁴ **שיטה לא נודע למי**, קידושין מג ע"ב, מהדורת נ' זק"ש, עמ' צט:

וכן נר' מדגרסי' בירושלמי: על דעתיה דב"ה, שלשתן כולן שלוחין ושלשתן עדים. א"ר בון: נראין דברים בשקדשה בשטר, אבל אם קדשה בכסף, נעשה כנוגע בעדותו. א"ר יוסי: מכיון שהאמינתו תורה, אפי' קדשה בכס' אינו נוגע בעדותו.

¹⁶⁻¹⁵ **ספר העיטור**, אות ק קידושין, עז ע"ג:

ירושלמי: נר' הדברים שעדיו הן שליחו כשקידש בשטר, אבל בכסף, נעשו כנוגעין בעדותן כו'.

תוספות, קידושין מג ע"ב, ד"ה וכן בדיני ממונות:

תימא דאמר בירושלמי וכן בקדושין, הדא דתימא, בשטר; אבל בכסף - לא.

חידושי הרמב"ן, בבא בתרא טז ע"ג (לג ע"ב):

... והאמרי' התם בירושלמי חד גברא אפקיד גרבוני גבי חבריה את' קומי ר' אמי ועבד שליח ועד וחייבו שבועה על ידי הכסף וכתביה רבינו הגדול בפסק הלכה. אוקימנא כגון דאיהו אזל בהדיה וחזו דאפקיד גביה ומפקיד הכי טעין מעיקרא לנפקד דאיפטר ליה שליח מיניה דמשלח מעיקרא הילכך לא נוגע בעדות פיה.

חידושי הרשב"א, קידושין מג ע"א, עמ' רמג:

ירושלמי: אמר ר' בון בר' חייא, נראין דברים בשקדשה בשטר, אבל אם קדשה בכסף, נעשה כנוגע בעדותו. א"ר יוסי: מכיון שהאמינתו תורה, אפילו כשקדשה בכסף אינו כנוגע בעדותו.

פירוש רבינו נסים, קידושין ב, בדפי הרי"ף, יח ע"א, ד"ה וה"מ:

ובירושל' נחלקו בזה. אמרו שם: א"ר בון בר' חייא, נראין דברים בשקדשה בשטר, אבל אם קדשה בכסף, נעשה כנוגע בעדותו. אמר רבי יוסי: מכיון שהאמינתו תורה, אפי' קדשה בכסף אינו כנוגע בעדותו.

בית הבחירה, קידושין, עמ' 219:

ובתלמוד המערב אמרו: אמר לשנים, צאו וקדשו לי וכו', אמ"ר בון: נראין הדברים במקדשת בשטר, אבל קדשה בכסף, נעשה כמי שנוגע בעדותו. אמ"ר יוסי: מכיון שהאמינתו תורה, אפילו קדשה בכסף אינו נוגע בעדותו. אמ"ר אבא: אתא עובדי קומי רב, ועשה שליח עד.

שו"ת הריב"ש, יג, יג ע"א:

כבר כתב הוא ז"ל בירושלמי: אמר ר' יוסי דמפני שהאמינתו תורה, אפי' קדשה בכסף אינו כנוגע בעדותו. ואע"ג שכתב עלי' דדברי ר' יוסי תמוהם הם, אסיק דחוששין לדברי ר' יוסי וצריכה גט.

שו"ת הרשב"ש, תקכג, קד ע"ג:

ובירושלמי חלקו בזה. יש אומרים דאין שליח נעשה עד אלא בקדושי שטר, אבל לכסף - לא. ויש אומרים: אף בכסף.

¹⁹⁻¹⁷ **ר' חננאל**, שבועות מז ע"ב (ראו גם להלן, על שו' 20):

ירושלמי בפרק האיש מקדש בתחילתו: א"ר בא, אתא עובדא קמיה רב, ועשה שליח עד. חד בר נש אפקיד גרבוני גבי קרפיפא דחבריה וכפר ביה. א"ר פנחס: אתא עובדא קומיה דר' ירמיה ועשה שליח עד וחייבו על ידי הכתף. אית מתניתא אמר: (שלא) [שלוחו של] אדם כמותו.

הלכות הרי"ף, קידושין ב, עמ' קמו (בש"ס וילנה, יז ע"ב):

[ירושלמי] חד בר נש אפקיד גרבוני גבי חבריה וכפר ביה. אתא עובדא קומי רבי ירמיה ועשה שליח עד וחייבו שבועה על ידי הכתף.

אור זרוע, שו"ת, תשן א, קח ע"א (א, עמ' תרמט):

והכי אמרינן בירושלמי בהאיש מקדש: א"ר בא, אתא עובדא קומי רב ועשה שליח עד. חד בר נש אפקיד גרבוני גבי [קרפיפא] דחבריה. א"ר פנחס: אתא עובדא קומי ר' ירמיה ועשה שליח עד וחייבו שבועה.

חידושי הרשב"א, קידושין מג ע"א, עמ' רמג-רמד:

ירושלמי: חד בר נש אפקיד גרבווי גבי חבריה וכפר ביה. אתא עובדא קומי ר' ירמיה ועשה שליח עד וחיבו שבועה ע"י הכתף. ורבי אלפס ז"ל כתבו בהלכות.

חידושי הריטב"א, קידושין מג ע"א, עמ' תנ:

והא דאמרין בירושלמי חד בר נש אפקיד גבי חבריה ועבד שליח עד וכפר ביה, ואתא עובדא קומי רבי ירמיה וחיבו שבועה על ידי הכתף.

פסקי הרא"ש, קידושין מג ע"א, ב, ד, פח ע"ד:

ירושלמי: חד בר נש אפקיד גרבא דחמרא גבי חבריה וכפר ביה. אתא עובדא קמיה דר' ירמיה ועשה השליח עד וחיבו שבועה על הכפירה.

שו"ת הריב"ש, שצב:

וזהו ההיא דירושלמי שהביא הרב אלפסי ז"ל בהלכותיו, דחיבו ר' ירמיה שבועה על ידי הכתף, משום דשליח נעשה עד. וכו'. וכן פי' זה הירושלמי הרמב"ן ז"ל, פ' חזקת.

בית הבחירה, קידושין, עמ' 218:

גדולי הפוסקים שהביאו בהלכותיהם מה שאמרו בתלמוד המערב חד בר נש אפקיד גרבין גבי חבריה וכפר ליה. אתא עובדי קומי ר' ירמיה ונעשה שליח עד וחיבו שבועה על ידי הכתף.

הלכה א¹, סב ע"א

סוגיא 3 • שלוחו שלאדם כמותו - אין שלוחו של אדם כמותו

²⁰ ר' חננאל, שבועות מז ע"ב:

ראו לעיל, סוגיא 2, על שו' 17-19.

הלכה א¹, סב ע"א-ע"ב

סוגיא 4 • "לא הכל ממנה להשיא עצמה"

³³ **ספר המנהיג**, הלכות מיאון, עמ' תרצה (מובא גם במגילת סתרים, אברמסון, עמ' 347-348):

ובירוש' בפ' האיש מקדש מודה ריש לקיש בנישואין שלא הכל הימנה להשיא עצמה להפסיד מעשה ידיה על אביה, וכ"ש קטנה. כך מצאתי במגילת סתרים.

^{52,50} **חידושי הרמב"ן**, קידושין י"ג, ע"ג (מד ע"ב).

והכי נמי איתמר בירוש' אע"ג דר' יוחנן אמר שאביה מקדשה ולא היא מודה הוא בא אביה וממאן

על ידיה [כלומר מודה הוא שצריך הוא למחות ואם לא מיחה חוששין שמא נתרצה להתם נמי קדשה שלא לדעת וכנסה שלא לדעת זה היה מעשה ובא אביה ועקר קדושיה].

57-56, 52 ספר המנהיג, הלכות מיאון, עמ' תרצד:

בתוספתא דיבמות כפ' בראשונה היו כותבין וכו', דתניא: קטנה שקדשה את עצמה או שהשיאה את עצמה בחיי אביה - אין קדושיה קדושין ואין נשואיה נשואין. ואף קדשה לדעת והשיאה שלא לדעת, אמרי' בירוש' דהאיש מקדש: זה היה מעשה, ובא אביה והוציאה.

כפתור ופרח, ה, א, עמ' סה (מובא מספר המתיבות, לוי, עמ' 37):

ושמא הירושלמי מסייע ליה, דאמרינן: קדשה לדעת והכניסה שלא לדעת - זה היה מעשה, ובא אביה והוציאה מגיננה. אמר ריש לקיש: לאו כל כמינה להשיא עצמה להפסיד מעשה ידיה לאביה, ואנן נימא: קים לן דאביה לא חייש במעשה ידיה.

בית הבחירה, קידושין מה ע"ב, עמ' 227:

ובתוספתא של יבמות אמרו: שקדשה עצמה בחיי אביה אין קדושיה קדושין ואין נשואיה נשואין, ואפילו קדשה לדעת וכנסה שלא לדעת - היה מעשה, והוציאה אביה מגננה, ר"ל: מחפתה.

61 ספר המנהיג, הלכות מיאון, עמ' תרצה (מובא גם במגילת סתרים, אברמסון, עמ' 347-348):

ובירוש' דהאיש מקדש: קדשה והכניסה שלא לדעת - זה היה מעשה, ובא אביה ועקר קדושיה.

חידושי הרשב"א, קידושין מד ע"ב, עמ' רנג:

ודאמרי' בירושלמי: נתקדשה שלא לדעת ונשאת שלא לדעת - זה היה מעשה, ובא אביה ועקר קדושיה.

חידושי הריטב"א, קידושין מד ע"ב, עמ' תסד:

ותו, דבהדיא משמע בירושלמי דלא חיישינן לשליחות, ואם לא נתרצה האב אינה צריכה גט, דאמרינן: נתקדשה שלא לדעת - מעשה היה, ובא אביה ועקר קדושיה.

חידושי הריטב"א, קידושין מה ע"ב, עמ' תעג:

ובירושלמי ג"כ, שאמרו: ובא אביה ועקר קדושיה.

פירוש רבינו נסים, קידושין ב, יח ע"ב, ד"ה איתמר קטנה:

ובירושלמי נמי אמרי': קדשה שלא לדעת וכנסה שלא לדעת - זה היה מעשה, ובא אביה [ועקר] קדושיה.

שו"ת הריב"ש, יד:

וכן בירושלמי: קדשה שלא לדעת וכנסה שלא לדעת - זה היה מעשה, ובא אביה ועקר קדושי', דמשמע: לגמרי עקרו.

הלכה א₁, סב ע"ב

סוגיא 5 • קידשה... וכנסה... - מהו שתאכל בתרומה?

70-69, 64-62 **חידושי הרשב"א**, קידושין מה ע"א, עמ' רס:

והכין איתא בירושלמי: קדשה לדעת וכנסה שלא לדעת, מהו שתאכל בתרומה? רב אמר: אוכלת, ושמואל אמר: אינה אוכלת. וא"ר מנא: טעמא דרב, מכיון שקדשה לדעת, חזקה שכנסה לדעת. ואע"ג דאמור התם דלדעת ר' מונא כרב, מתה - בעלה יורשה, בהא פליג אגמרא דילן, דהתם עבדי ליה כבריא ממש, וכו'.

הלכה א₂, סב ע"ב

סוגיא 3 • והמקדש במלוה

13-6 **חידושי הרשב"א**, קידושין מו ע"א, עמ' רסו:

ובירושלמי מוכיח כן, דרב ושמואל, התקדשי בזו ובזו להתקדשי לי לאחר שלשים יום מדמו לה, כמו שכתבנו, דגרסי' התם: ר' ירמיה בשם רב, התקדשי לי בסלע זו לאחר שלשים יום, אוכלת בתוך שלשים יום - הרי זו מקודשת. אף ר' שמעון בן אלעזר מודי בה: מה בינה למלוה? מלוה לא ניתנה לשם קדושין, קדושין לכך ניתנו משעה ראשונה. והתנן: היתה אוכלת ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהם שוה פרוטה. מעתה, אפילו לא נשתיר שם שוה פרוטה! פתר לה על רישא.

הלכה א₂, סב ע"ב-ע"ג

סוגיא 4 • אמר לה, בכל מה שהפקדתי בידך

35-34 **ספר העיטור**, אות ק קידושין, עו ע"א:

ירושלמי: רבי אבהו בשם ר' יוחנן, אמר לה: "בפקדון שיש לי בידך" - מקודשת, אבל אם אמר: "בכל מה שהפקדתיך" - אינה מקודשת עד שיהו כולן קיימין.

חידושי הרשב"א, קידושין ט"ו, ע"א (מז ע"א):

וכבר אמרו בירושלמי שאם אמר לה בכל מה שהפקדתי בידך אינה מקודשת עד שיהו כולן קיימין.

חידושי הרשב"א, קידושין מז ע"א, עמ' רע:

והכי איתא בירושלמי, דגרסי' התם: ר' אבהו בשם ר' יוחנן, מתני' בשאמר לה: "בפקדון שיש לי בידך". אבל אם אמר לה: "בכל מה שהפקדתי בידך" - אינה מקודשת עד שיהו כולן קיימין.

שיטה לא נודע למי, קידושין מז ע"ב, מהדורת נ' זק"ש, עמ' קיא:

והיינו דגרסי' בירושלמי, דהיכא דא"ל: "בכל מה שהפקדתי בידך" - אינה מקודש' עד שיהו כולם קיימי' [...] ועוד, דמ"ש, כי א"ל: "בכל מה שהפקדתי בידך", דאמר' בירושלמי דאינה מקודשת, וכו'.

חידושי הריטב"א, קידושין מז ע"א, עמ' תקא:

מיהו, אם אמר לה: "בכל מה שהפקדתי לך", אם אבד ממנו שוה פרוטה - אינה מקודשת, דהאי לישנא אכוליה פקדון משמע, וכך אמרו בירושלמי.

בית הבחירה, קידושין מז ע"ב, עמ' 235:

מכל מקום, פירשו בתלמוד המערב שאם אמר: "בכל הפקדון שיש לי בידך" - אינה מקודשת עד שיהו כלן קיימין.

הלכה א², סב ע"ג

סוגיא 5 • התקדשי לי בסלע זו, ואמרה: תניה לעני

חידושי הרמב"ן, קידושין ח ע"ב: ^{61, 59, 48-47}

אבל בירושלמי אפי' תן מנה לפלוני ואתקדש אני לך, פרשו משום דזוכה לאשה וחוזר וזוכה לעצמו ולא אתיא אליבא דגמריין. ושם אמרו שאם היה חרש שאין לו זכות אינה מקודשת.

חידושי הרשב"א, קידושין ח ע"ב, ד"ה וגרסינן בירושלמי, עמ' סב: ^{62-58, 50-47}

וגרסינן בירושלמי דמכלתין בפ' האיש מקדש: "התקדשי לי בסלע זו", ואמרה: "השליכהו לים או לנהר" - אינה מקודשת; "תנהו לעני" - מקודשת; "בכל מקום" - לא נכנס תחת ידה כלום. הכא איתמר מקודשת, והכא איתמר אינה מקודשת. א"ר אבהו: רוצה היא, מקודשת ותראה עושה לזכות לעני [...]. ועוד פירשו תמן דתנהו לעני, שהיא מקודשת משום דנעשה הבעל שלוחה של אשה לזכות לעני, א"נ משום דעני זוכה לאשה וחוזר וזוכה לעצמו. ולא זוכה ממש לאשה אמרו, אלא עשאוהו כזוכה לאשה, כדין לזה שזוכה בקבלתו לחייב את הערב כטעמא דגמריין דאמרי' לעיל: מקודשת מדין ערב. וגרסי' נמי התם שאם אמרה: "תן מנה לחרש ואתקדש אני לך" - אינה מקודשת, לפי שאינו בר זכיה [...]. והא דגרסינן בירושלמי: "התקדשי לי בסלע", "תנהו לעני" - מקודשת, וקא מפרש ר' אבהו: רוצה אשה שתהא מקודשת ותראה עושה טובה לעני, יש מי שאומר [...]. וכטעמא דמפרש התם בירושלמי, נעשה העני זוכה לאשה מיד בעלה, וחוזר וזוכה לעצמו.

הלכה א², סב ע"ג

סוגיא 6 • חטף הסלע מידה ונתנו לה

חידושי הרשב"א, קידושין יג ע"א, עמ' צט, ד"ה כנסיה: ¹⁴³⁻¹⁴⁰

ומיהו, בגזל דידה וקדשה סתם, מפרש בירושלמי שהוא חייב לה לשלם כדי גזילה, דלא אחלה ליה גביה אלא אקנויי אקנייה ליה לשם מלוה והוא חייב לה כנגדו, וכדגרסינן התם בפרק האיש מקדש: במה קדשה? ר' חגי בשם ר' פדת: רוצה היא, מקודשת לו ויהא חייב לה סלע.

חידושי הרשב"א, קידושין נב ע"ב, עמ' שח-שט, ד"ה הא דאמרינן:

וה"ג בירושלמי: חטף הסלע מידה ובשעת מתנה אמר לה הרי את מקודשת לי - הרי זו מקודשת. במה קדשה? ר' חגי בשם ר' פדת: רוצה היא, מקודשת לו ויהא חייב לה סלע.

בית הבחירה, קידושין יג ע"א, עמ' 90:

בתלמוד המערב שבפרק שני אמרו: חטף סלע מידה ונתנו לה, ובשעה שנתנו לה אמר הרי את מקודשת לי - הרי זו מקודשת, ופירושה בשדך. ושאלו שם, במה קדשה? ר' חגי בשם ר' פדת: רוצה היא, מתקדשת ויהא חייב לה סלע. אמ"ר יוסה: אלו אתמר כלי, יאות. סלע, דרכו להחליף.

הלכה ג, סב ע"ג המתנה תנאי שקר

¹⁰⁻¹ **ספר העיטור**, אות ק קידושין, עז עג:

ירושלמי: ניהא כהן ונמצא לוי. לוי ונמצא כהן - לא בעי' טריחות' דכהונה. אלא עני ונמצא עשיר וכו'.

חידושי הרשב"א, קידושין מח ע"ב, עמ' רפא:

כדגרסי' בירושלמי: כהן ונמצא לוי - ניהא; לוי ונמצא כהן - יכולה היא מימר לא הוינא בעינא טירחתא דכהונתא. ניהא עשיר ונמצא עני; עני ונמצא עשיר - יכולה היא מימר לא הוינא בעינא דיארוחי רב אצלי. ניהא קרוב ונמצא רחוק; רחוק ונמצא קרוב - יכולה היא מימר בעינא הוינא מטרפסא אזלא ומטרפסא אתיא.

חידושי הריטב"א, קידושין מט ע"א, עמ' תקכג:

ובלוי ונמצא כהן אמרו בירושלמי דיכלה למימר לא בעינא טרחא דכהונתא.

פסקי הרא"ש, קידושין מח ע"ב, ב, יג, פט ע"ג:

ירושל' בפירקין: ניהא כהן ונמצא לוי; לוי ונמצא כהן - לא בעינן טירחא דכהונתא. עני ונמצא עשיר - לא בעינן, דאיכא רווחא רבה עליה. בן עיר ונמצא בן כרך - בעינא הוה מצנעא. רחוק ונמצא קרוב - בעינא הויא מטרפסא ואזלא, מטרפסא ואתיא.

הלכה ה, סב ע"ג

סוגיא 1 • באילו נדרים אמרו?

⁷⁻² **הלכות הירושלמי לרמב"ם**, כתובות, עמ' סב (עמ' 78):

אם אמר לה: "על מנת שאין עליך כל נדר", אפילו נדרה שלא לוכל חרובין - נדרן הוא.

משנה תורה, הלכות אישות ז ו:

ואם אמר לה: "על שאין עליך כל נדר", אפילו נמצאת שנדרה שלא תאכל חרובין - אינה מקודשת.

ספר העיטור, אות מ מרד, סט ע"ד:

ירושלמי: כלי פשתן הדקים הבאין ממדינת הים ככלי צבעונין הן. אמר ר' יוסה: מתניתא, נשאה על מנת שאין עליך נדרים. אבל אמר: "על מנת שאין עליך כל נדר", אפי' נדר' שלא תאכל חרובין - נדר הוא. כנסה סתם - תצא שלא בכתובה.

ר' יהודה אלמדארי, קידושין ז ע"ב:

ירושלמי אמר ר' זעירא כלי פשתן הדקין הבאין מבית שאן ככלי צבעונין הן אמר ר' יוסי מתניתא כשאמר לה על מנת שאין עליך נדרים אבל אם אמר לה על מנת שאין עליך כל נדר ואפילו נדרה שלא לאכול חרובין נדר הוא.

חידושי הרשב"א, קידושין נ ע"א, ד"ה מתני' המקדש, עמ' רצג:

ומצאתי כאן בירושלמי: באלו נדרים אמרו? שלא תאכל בשר וכו'. א"ר יוסי: מתניתין בשאמר לה: "ע"מ שאין עליך נדרים", אבל אם אמר לה: "על מנת שאין עליך כל נדר", אפילו נדרה שלא לאכול חרובין - נדר הוא.

חידושי הריטב"א, קידושין נ ע"א, עמ' תקלו-תקלז:

ואמרו בירושלמי: הדה דתימר, כשאין עליה נדרים. אבל אמר: "ע"מ שאין עליך כל נדר", אפילו נדר' אלא מחרובין - אינה מקודשת.

פירוש רבינו נסים, כתובות ז, שיג, לג ע"א:

והכי מוכח בירושלמי, דגרסינן על רישא דמתני': מתני' בשאמר לה, "על מנת שאין עליה נדרים". אבל אם אמר לה: "על מנת שאין עליה כל נדר", אפילו נדרה שלא לאכול חרובין - אינה מקודשת.

הלכה ה, סב ע"ג-ע"ד

סוגיא 2 • הלכה אצל זקן והתיר לה או אצל דופא ודיפאה

²⁴⁻¹⁶ **חידושי הרמב"ן**, כתובות עד ע"ב, ד"ה הא דתניא, עמ' 214:

אבל בירושלמי נחלקו בכך. וכך גורסי' שם: אית תניי תני, מותרת לינשא בלא גט, ואית תניי תני, אסורה לינשא בלא גט. ואקמוה כולה רבנין. מן דמר מותרת לינשא בלא גט, שמתוך שהיא יודעת שאם תלך אצל (חכם) [זקן] והוא מתיר את נדרה והיא אינה הולכת, לפום כן מותרת לינשא בלא גט. ומן דמר אסורה לינשא בלא גט, שלא תלך אצל זקן ותתיר את נדרה, וקדושין חלין עליה למפרע, ונמצאו בניה באים לידי ממזרות, לפום כן אסורה לינשא בלא גט. הדין הוא גמרא דידהו, וברידין וכו'.

חידושי הרשב"א, קידושין נ ע"א, ד"ה על מנת, עמ' רצד:

ועוד, דגרסי' בירושלמי גבי נמצאו עליה נדרים אינה מקודשת: אית תנאי תני מותרת לינשא בלא גט, כלומר, ובשלא כנסה, ואית תנאי תנו אסורה לינשא בלא גט וכו'. מאן דאמר מותרת לינשא

בלא גט, שמתוך שהיא יודעת שאם הולכת אצל הזקן והוא מתיר לה את נדרה והיא אינה הולכת, לפום כן מותרת לינשא בלא גט. מן דאמר אסורה לינשא בלא גט, שלא תלך אצל זקן ויתיר לה את נדרה וקדושין חלין עליה למפרע ונמצאו בניה באין לידי ממזרות, לפום כן אסורה לינשא בלא גט, וכו'. ולענין מחלוקתן של בני מערבא, בגמ' דילן, וכו'.

חידושי הרשב"א, כתובות עד ע"ב, ד"ה הלכה אצל חכם, עמ' רכו: ופולגתא היא בירושלמי כאן ובפרק האיש מקדש, ושם הארכתי.

שו"ת הריב"ש החדשות, ד, ב ע"ב:

ולא עוד אלא אפי' נודעו נדרים לבעל, והלכה ונשאת לאחר, והלכה לחכם והתירה - הרי זו מקודשת לראשון ובניה מב' ממזרים, וכדאיתא בירושלמי בקידושין.

פסקי הרא"ש, כתובות עה ע"א, ז, יג, קכו ע"ג:

ירושלמי: אית תנויי תני מותרת לינשא בלא גט, ואית תנויי תני אסורה לינשא בלא גט. (מ"ד מותרת, כרבי אליעזר, ומ"ד אסורה, כרבנן, וא"ד כולה כרבנן.) מאן דאמר מותרת לינשא, שמתוך שידעת שאם הולכת אצל חכם והוא מתיר את נדריה יהיו בניה ממזרים אינה הולכת לפניו, מותרת לינשא בלא גט. ומ"ד אסור לינשא בלא גט, שמא תלך אצל חכם ויתיר נדריה וקידושין חלין עליה למפרע ונמצא בניה באין לידי ממזרות, לפום כן אסורה לינשא ללא גט.

הלכה ה, סב ע"ד

סוגיא 3 • כנסה או קידשה סתם ונמצאו...

ספר העיטור, אות מ מרד, עט ע"ד:

ירושלמי: מתני' קידשה על תנאי וכנסה סתם, אבל קידשה סתם וכנסה סתם - יש לה כתובה. ר' יוחנן אמר: אפי' קידשה סתם וכנס' אין לה כתובה.

הלכה ה, סב ע"ד

סוגיא 4 • המומין הפוסלים

הלכות הירושלמי לרמב"ם, כתובות, עמ' סב-סג (עמ' 78-81):

הוסיפו עליהן] באשה ריח [ה]פה וריח זיעא ושומה שאין] בה שער. רב חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר' חנינה: בעור הפנים שנו. תני: שומה [שיש לה שיער, בין גדולה בין קטנה, בין בגוף בין בפנים] - הרי זה מום. ושאיין בה שיער - בפנים מום, ובגוף אינה מום. כמה דב' אמ' בקטנה. אבל בגדולה, [בין בגוף בין בפנים] - הרי זה מום. עד כמה היא גדולה? רבן שמעון בן גמליאל אומר: עד כאיסר האטלקין. [א]שנה קרחת ושטה של שער מקפת מאוזן לאוזן וזקן.

הלכה ו, סב ע"ד וכולן שבעלו - קנו

² **חידושי הרשב"א**, קידושין נ ע"ב, ד"ה אבל קטן, עמ' רצה:
וגרסינן בירושלמי: הכא תני, וכולן שבעלו - קנו. וגרסי' בתוספתא, וכו'.

¹⁷⁻¹³ **חידושי הרמב"ן**, בבא מציעא קלה, ע"ד, מח ע"ב:
ומיהו יש סיוע לדברי רבינו הגדול ז"ל ממקום אחר דגרסי' בירושלמי במסכת קידושין פרק האיש
מקדש קדושי מלוה לחומרין ובקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרק בקש להעמידו
מקח, נשמענה מן הדא והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו, תני ר' חייא אם יש לו יין חייב ליתן לו [פי' ואין
בו משום רבית שכאן שרצו להעמיד מקחן מקח הוא ואינה הלואה גרידא אע"פ שיכולים לחזור בהם שמעינן
השתא שאין מי שפרע במלוה כשם שאינה בקרקעות מעולם..]

חידושי הרשב"א, קידושין מז ע"א, עמ' רסח:
וגרסינן בירושלמי: ר' חייא בשם ר' יוחנן, קדושי מלוה - לחומרין; ובקרקעות - לא קנה; ובמטלטלין -
אין מוסרין אותו למי שפרע [...] אבל בירושלמי מצאתי כאן שפירשוהו בחיוב מקח ממש, דגרסינן
התם: במטלטלין - אין מוסרין אותו למי שפרע. ביקש להעמיד מקחו, נשמענה מן הדא: "והרי לך אצלי
יין", ויין אין לו, הא אם יש לו יין - חייב. תני ר' חייא: אם יש לו יין - חייב ליתן לו, ע"כ בירושלמי
[...] אלא שעדיין יש להתיישב בפ' הירושלמי, וכו'.

חידושי הריטב"א, קידושין טז ע"א, עמ' קעז:
מיהו, מלוה לאו כסף הוא כלל, שהרי אין קרקע נקנית בו ואינו מחייב מי שפרע במטלטלין, כדאיתא
בירושלמי בהדיא.

חידושי הריטב"א, קידושין מז ע"א, עמ' תצט:
וכן אמרו בירושלמי: רבי חייא בשם רבי יוחנן, קדושי מלוה בקרקעות - לא קנה; ובמטלטלין - אין
מוסרין אותו למי שפרע.

ספר העיטור, ת תנאי, לח ע"ב:
גרסינן בירושלמי ר' חייא בש"ר יוחנן כל תנאי שהוא מעשה בתחילתו מקודשת לחומרין רבי חייא
בש"ר יוחנן קידושי מלוה לחומרין ובקרקע לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע.

הלכה ז, סב ע"ד המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת

⁴ **חידושי הרשב"א**, קידושין נב ע"א, עמ' שז:
ובירושלמי ש"מ חמש.

הלכה ח, סג ע"א

סוגיא 5 • שוגג ומזיד בהקדש ובמעשר שני

³⁶ **חידושי הרמב"ן**, קידושין נג ע"ב, ד"ה משום, קפג ע"א:
ומצאתי בירושלמי: רבי חזקיה, ר' ביבי בשם רבי אליעזר, מקדשין בפרוטה של מעשר שני.

חידושי הריטב"א, קידושין נג ע"ב, עמ' תקע:
והא דאמרין בירושלמי מקדשין, בפרוטה של מעשר שני מיירי וכו'.

⁵⁰ **יחסי תנאים ואמוראים**, ערך "בר פדא", עמ' ט:
... ובירושלמי דקדושין עלה דהא אמר עולא משם ר' פרייא.

^{50, 60-54} **חידושי הרמב"ן**, קידושין יז ע"ב (נה, ע"א):
והכי 'אית' בירושלמי אמרו לו לרבי יוחנן וכי אומרין לו לאדם צא מעול בקדשים וכו'.

חידושי הרשב"א, קידושין נה ע"א, עמ' שכ (מובא גם באוצר הגאונים, קידושין, ליקוטי פירוש ר"ח, עמ' 40,
סג):

ור"ח ז"ל פירש כדברי רש"י ז"ל, וכן היא בירושלמי כאן בפרקין, והביאו ר"ח ז"ל בפירושו.
וגרסין התם: ר' הושעיא, רבא אמר: לחוב בדמיהן וכו'. כיצד הוא עושה? מוציאן לחולין, וחוזר ועושה
אותן עולות. וקשיא: יש חטאת קריבה עולה! א"ר חנינא: תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות. א"ל
ר' יוסי לר' יעקב בר אחא: ואין זה מזיד? א"ל: מכיון שתנאי ב"ד הוא, אין זה מזיד. א"ר זעירא: כמה דתימא
תמן, תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות, כן איתמר הכא, תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו
עולות, ע"כ בירושלמי.

חידושי הריטב"א, קידושין נה ע"א, עמ' תקפד:
וכן אמרו בירושלמי: וכי אומרים לו לאדם צא ומעול בקדשי' כדי שתזכה?

⁵² ראו **פרישת הרא"ש**, שקלים, פרק ז, עמ' נט:
ורוב {זבחים} <זכרים> שבירושלם הן עולות, ורוב נקבות - זבחי שלמים.

הלכה ט, סג ע"א

סוגיא 2 • מכרין וקידש בדמיהן - מקודשת

³⁴⁻³² **חידושי הרמב"ן**, קדושין נו ע"ב, ד"ה מכרין, קצב ע"ב:
מכרין וקדש בדמיהן - מקודשת. מצאתי בירושלמי: רבי חגי בשם ר' זעירא, כשאין דמיהן. אמר רבי
חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגולה. פי', לפיכך [...].

חידושי הרמב"ן, עבודה זרה סב ע"א, ד"ה מ"ט, עמ' רפא:

לפי שאין תופסין את דמיהן, ודמים אלו כמתנה הן בידו של זה, וכך מפורש בירושלמי במס' קידושין.

חידושי הרמב"ן, חולין ד ע"ב, ד"ה וכתב רש"י, עמ' יד:

אבל בירוש' מצאתי שם במס' קידושין בשאין דמיהן, א"ר חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגזלה. פי', לפי'.

חידושי הרשב"א, קידושין נו ע"ב, עמ' שכז:

ובירושלמי גרסינן: ר' חגי בשם ר' זעירא, בשאין דמיהן. א"ר חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגזלה.

חידושי הרשב"א, חולין ד ע"ב, ד"ה סברוה, עמ' יב:

וכדגרסינן בירוש' דקידושין עלה דההיא דמכרן וקדש בדמיהן, ר' חגאי בשם ר' זעירא: בשאין דמיהם, א"ר חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגזלה [...] כטעם המפורש בירושלמי, שאין תופסין דמיהם.

חידושי הריטב"א, קידושין נו ע"ב, עמ' תקצד-תקצה:

מכרן וקדש בדמיהן - מקודשת. טעם הדבר מפורש בירושלמי, דגרסי' התם: ר' חגי בשם ר' זעירא, לפי שאין דמיהן, פי' [...] ואמרי' א"ר חנינא: זאת אומרת מקדשים בגזילה, פי' [...].

חידושי הריטב"א, עבודה זרה כב ע"א, עמ' צד:

והוי כאותה שאמרו בירושלמי על מתניתין דמכרן וקדש בדמיהן - מקודשת, לפי שאינן דמיהן.

חידושי הריטב"א, עבודה זרה נד ע"ב, עמ' רעט:

מן הטעם שאמרו בירושלמי, לפי שאינם דמיהן.

פסקי הרא"ש, קידושין נו ע"ב, ב, לא, צ ע"ב:

ירושלמי: מכרן וקדש בדמיהן - מקודשת. רבי חגי בשם רבי זעירי, שאין תופסין דמיהן. א"ר חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגזל.

פירוש רבינו נסים, קידושין, סוף פרק ב, בדפי הרי"ף, כג ע"א, ד"ה מכרן:

אבל בירושלמי גרסינן: ר' חגי בשם ר' זעירא, בשאין דמיהן. א"ר חנינא: זאת אומרת שמקדשין בגזלה.

בית הבחירה, קידושין, עמ' 261:

ומכל מקום, בתלמוד המערב נראה שפירשוה אף במכרן לישראל, והוא שאמרו שם ר' חגאי בשם ר' זעירא: בשאין דמיהן. אמ"ר חנינא: זאת אומרת מקדשין בגזילה.

בית הבחירה, חולין, עמ' יט:

ומביאים ראיה ממה שאמרו בתלמוד המערב על משנת מכרן וקדש בדמיהן, שכל שאינו תופס חליפו אינם דמי האיסור אלא שהם כעין גזילה.

הלכה י, סג ע"א-ע"ב
אדם נותן מעשרותיו בטובת הנייה?

5-2 הקונטרס האחרון, דמאי קכת, עמ' 328:

[דמאי פרק ו] פ"ו קכ"ח. ר' יוסי בר חנינא אמר: נותן אד' מעשרותיו בטובת הנאה, ור' יוחנן אמר: אין אדם נותן מעשרותיו בחובת הנאה. מ"ט דר' יוסי בר חנינא? "ואיש את קדשיו, לו יהיו". מה עביר ליה ר' יוחנן? יתנם לכל מי שירצה.

תוס' ר"י הזקן, קידושין נח ע"א:

טובת הנאה דבר מועט שאם אמר ישראל לחברו תן תרומותיך לקרובי כהן ואתן לך כך וכך ראשי ישראל ליקח והוא יעשה בדבר מועט שהרי חייב הוא ליתנו לכהן ודוקא ישראל אבל מכהן עצמו אסור מפני מראית העין א"נ שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות והכי איתא כאן בירושלמי.